

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції

ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ:

*Охорона довкілля, збереження біотичного та
ландшафтного різноманіття,
природнича освіта:
проблеми, перспективи, рішення*

*Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти
Хмельницького національного університету*

м. Хмельницький
11-13 жовтня 2021 р.

Хмельницький національний університет
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Національний лісотехнічний університет України
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Рівненський державний гуманітарний університет
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
КВНЗ Вінницька академія неперервної освіти
Національний природний парк «Подільські Товтри»
Національний природний парк «Мале Полісся»
Всеукраїнська екологічна ліга
Західноукраїнське орнітологічне товариство
Товариство подільських природодослідників та природолюбів

ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ

**Охорона довкілля,
збереження біотичного та ландшафтного різноманіття,
природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

*Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти
Хмельницького національного університету*

11–13 жовтня 2021 р.

Хмельницький

УДК: 502/504:37(477.43)
П44

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 9 від 1.11.2021*

Редакційна колегія:
Міронова Н. Г. – д-р с.-г. наук, доц.,
Хмельницький національний університет;
Білецька Г. А. – д-р пед. наук, доц.,
Хмельницький національний університет;

*Відповіальність за грамотність, правильність фактів і посилань
несуть автори статей*

П44 **Подільські читання.** Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету (11–13 жовт. 2021 р., Хмельницький) / за заг. ред. Г. А. Білецької. Хмельницький : ХНУ, 2021. 311 с.

Подано матеріали, присвячені сучасним проблемам охорони довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, екологічної і природничої освіти. Адресовано науковцям, викладачам, учителям, аспірантам, студентам, усім, хто цікавиться екологічними проблемами.

УДК: 502/504:37(477.43)

© Автори статей, 2021
© ХНУ, оригінал-макет, 2021

ЗМІСТ

Секція 1

Сучасні ландшафтно-екологічні дослідження Поділля та суміжних територій

Дудин Р. Б.	
Стан насаджень скверу по вулиці генерала Кузневича у м. Львові	3
Матуз О. В.	
Оцінка ефективності системи лісокористування Хмельницької області.....	5
Площанський П. М.	
Травертинова скеля у селі Печорна – унікальна складова ландшафтного різноманіття Дністрянського каньйону та її туристичний потенціал	8
Скробала В. М., Дида А. П.	
Особливості стратегії видів трав'яного покриву паркових і лісопаркових насаджень м. Львова.	
II. Асоціація <i>Chaerophylli temuli-Aceretum</i> (Kramaretc et al. 1992) Kramaretc et V. Sl. 1995	11
Тарасенко М. О., Бігняк О. П., Тарасенко І. М.	
Туристично-рекреаційний потенціал товтрової гряди села Біла Кам'янець-Подільського району Хмельницької області та його околиць..	13
Чернюк Г. В., Касяник І. П., Любінська І. Б., Матвійчук Б. В.	
Сезонний та просторовий розподіл сприятливих для літнього відпочинку погод в районах Поділля.....	16
Чернюк Г. В., Кузишин А. В.	
Екологічні аспекти клімату Поділля для життєдіяльності людини	19

Секція 2

Охорона та збереження біотичного і ландшафтного різноманіття

Багацька О. М., Демченко Д. Є.	
Аналіз дендрофлори «Корпусного саду» в м. Полтава	23
Барна М. М., Барна Л. С.	
Охорона рідкісних рослин Голицького ботанічного заказника (Тернопільська область)	25

Вертель В. В., Вертель Г. І.	
Наукова характеристика перспективної ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Дуб у с. Білка».....	27
Дребет М. В.	
Ссавці Аеропорту Хмельницький. Оцінка поточного стану видів та оселищ.....	30
Ємельянова С. М.	
Ценотичне різноманіття вищої водної рослинності долини р. Південний Буг.....	36
Зубкович І. В.	
Сучасний стан іхтіофауни озера Велике (Нобельський національний природний парк).....	39
Казімірова Л. П., Мельник Д. С.	
Капустяні Ботанічного саду Хмельницького національного університету	42
Казімірова Л. П., Яночкіна А. О.	
Родина цибулеві у флорі Хмельницької області	46
Козак М. І., Покудіна І. Ю., Матвійчук О. М.	
Вища flora макрофітів річки Південний Буг в межах м. Хмельницький.....	50
Козир М. С.	
Нові знахідки <i>Neottia Nidus-avis</i> (L.) Rich. в НПП «Подільські Товтри»	54
Колодій В. А., Норкіна А. В.	
Вікова структура популяції <i>Anemone sylvestris</i> L. в умовах Смотрицького каньйону (околиці с. Смотрич Кам'янець-Подільского району Хмельницької області)	55
Кушнарьов І. О.	
Розподіл колоній ластівки берегової у пійми річки Псел	58
Мариняк Я. О.	
Охорона та збереження природно-туристичних ресурсів Поділля	59
Мудрак О. В., Єлісавенко Ю. А.	
Перспективи створення лісових заповідних об'єктів в межах Східного Поділля: теорія і практика	62
Мудрак О. В., Ключанюк В. В.	
Згарський заказник як об'єкт дослідження басейну ріки	66
Новицька С. Р., Янковська Л. В.	
Туристичні маршрути перспективного регіонального ландшафтного парку «Почаївський»	72
Полянчук І. Й., Глеб Р. Ю.	
Охорона та збереження тису ягідного в лісах Карпатського біосферного заповідника	75

Рубановська Н. В.	
<i>Allium obliging L.</i> в умовах Кам'янець-Подільського ботанічного саду	78
Федорчук І. В., Козак М. І.	
Інтегральна оцінка забруднення повітряного басейну м. Кам'янець-Подільський методом флюктууючої асиметрії	79
Царик П. Л., Царик В. Л.	
Оптимізація землекористування у басейні річки Гнізна.....	82
Цибуля М. М., Якубенко Б. Є., Сасюк А. В., Конченко В. І., Белінська М. М.	
Стан популяції <i>Carex bohemica Schreb.</i> на території НПП «Мале Полісся».....	85
Шевченко С. М., Павлова Х. Г.	
Визначення оптимальної екологічної ємності мисливських угідь державного підприємства «Хмельницьке лісомисливське господарство»	87
Шкарупа В. М., Казімірова Л. П.	
Отруйні рослини Хмельницької області.....	90
Штогрин М. О., Штогун А. О., Довганюк І. Я.	
Цінні природні комплекси як перспективні об'єкти для розширення території національного природного парку «Кременецькі гори»	93
Юглічек Л. С., Любінська Л. Г.	
Рослинність території Хмельницького аеропорту	96

Секція 3

Екологічна безпека на регіональному та глобальному рівнях
у контексті сучасних викликів.
Інноваційні технології захисту довкілля

Виговська Т. В.	
Добудова 3 і 4 енергоблоків ХАЕС: історія і сучасність	100
Гордій Н. М.	
Проблема утилізації сонячних панелей у майбутньому	104
Гоцій Н. Д.	
Екологічні стартапи: особливості і перспективи в Україні і в світі	106
Дячук А. О., Дацко А. В.	
Аналіз основних джерел та факторів впливу зерносховищ та елеваторів на навколошнє середовище	109
Yermishev O. V.	
Regional ecologically dependent features of the vegetative status of the population in Lviv region	111

Єфремова О. О., Паршикова І. С.	
Аналіз потенційної небезпеки хвостосховищ для водних ресурсів України	114
Єфремова О. О., Баранюк В. С., Вигонська Г. В.	
Аналіз ризиків поводження з медичними відходами в Україні.....	116
Іванішена Т. В., Іванішена О. О., Грехова В. О.	
Перспективи використання на території України відходів переробки сільськогосподарської продукції у якості біосорбентів	120
Кендзьора Н. З., Кравчук Р. М., Ган Т. В.	
Стійкість великовікових дерев в умовах несприятливих атмосферних явищ	122
Конанець Р. М., Степова К. В.	
Очищення підтериконових вод природними сорбентами.....	126
Куширук А. С., Сачук Р. М.	
Контроль якості вершкового масла.....	127
Микитинець Т. О.	
Еколо-туристичні маршрути Національного природного парку «Кременецькі гори» як елемент розвитку туристичного кластеру району	130
Поліщук О. С., Лісевич С. П., Поліщук А. О.	
Перспективи використання сонячної енергетики в контексті поліпшення екологічної ситуації в Україні	132
Сиса Л. В., Бойчук Б. Я., Кузик А. Д.	
Очищення стічних вод від надлишку фосфатів за допомогою активованого бентоніту	133
Федів І. С., Степова К. В.	
Використання модифікованих глин у процесах очищення стічних вод від поверхнево-активних речовин	136
Шуплат Т. І., Попович В. В.	
Екологічні аспекти росту та розвитку кущових ялівців у контейнерних посадках м. Львова.....	138
Шуригін В. І., Шпікула М. В.	
Екологічна безпека транспортування вуглеводневих сполук трубопроводами.....	141

Секція 4 **Екологічні проблеми агро- та лісових екосистем**

Баранівський В. В.	
Покращення якості мисливських угідь шляхом створення кормових та захисних реміз у ДП «Білокоровицьке лісове господарство»	144

Бондар О. Б., Цицюра Н. І.	
Типологічна структура рекреаційно-оздоровчих лісів Кременецького району Тернопільської області	147
Вишневський А. М.	
Лісовічно-екологічні засади формування продуктивності насаджень Полісся	149
Гончарук Ю. А.	
Теоретичні основи вирощування лісових насаджень в умовах Полісся ...	151
Демиденко Я. С.	
Характеристика консортивних зв'язків птахів в соснових деревостанах у весняно-літній період в Листвинському лісництві ДП «Словечанське лісове господарство»	152
Дудніченко Д. В.	
Оптимальна чисельність зайця сірого у мисливських угіддях ДП «Макарівське лісове господарство».....	154
Журавель С. В., Кравчук М. М., Поліщук В. О.	
Особливості технологічного процесу вирощування вермибіоти контейнерним способом.....	156
Кириченко Т. В.	
Планування обсягів підгодівлі ратичних мисливських тварин у ДП «Баранівське лісомисливське господарство»	159
Климчук О. О., Шавня І. В.	
Аналіз штучного відновлення сосни звичайної в умовах Горщацівського лісництва ДП «Коростенський лісгосп АПК».....	162
Козачук Д. В.	
Типологічна структура насаджень мисливського господарства ДП «Іллінецьке лісове господарство».....	164
Курносов О. О.	
Етапи розвитку фазанівництва на Житомирщині	166
Левицька Л. М.	
Моніторинг основних видів лісогосподарських заходів у ДП «Попільнянське лісове господарство»	168
Мазур К. С.	
Значення птахів у інтегрованому методі боротьби з шкідниками лісу.....	170
Морозова Т. В.	
Морфо-фізіологічні ознаки хвої всихаючих дерев <i>Picea abies L.</i>	171
Поліщук О. Є., Кійков І. О.	
Теоретичні аспекти організації рубок догляду	174

Прищепа А. М., Бєдуникова О. О., Вознюк Н. М., Стецюк Л. М., Брежицька О. А.	
Оцінка агросфери в зоні впливу урбосистеми за показником раціонального використання території	175
Струк А. М.	
Лісовідновні процеси на вирубках соснових деревостанів українського Полісся	178
Trembitska O., Klymenko T., Kropyvnytskyi R.	
Influence of organic fertilization systems on agriculture crop productivity	179
Секція 5	
Моніторинг природних та антропогенних екосистем. Геоінформаційні системи і технології в природничих дослідженнях	
Андрійчук С. В., Мартинюк В. О., Зубкович І. В.	
Цифрова ландшафтна карта природно-аквального комплексу озера Мала Близина (Волинське Полісся)	183
Григорчук І. Д., Куделя М. В.	
<i>Prunus cerasus L.</i> як індикатор стану навколошнього середовища (на прикладі м. Кам'янця-Подільського).....	187
Гурська О. В., Ніколайчук М. В., Кремпович Л. С.	
Оцінка фітотоксичності опадів м. Кременця на основі allium-тесту	189
Клименко М. О., Бокшан Ю. Ю., Бєдуникова О. О., Прищепа А. М., Статник І. І.	
Оцінка якості поверхневих вод о. Черемське за вмістом амонію та азоту амонійного	192
Кобзиста О. П., Даниленко І. В.	
Моніторинг забруднення водойм з використанням геоінформаційних систем	195
Кратюк О. Л., Бобер В. В., Грицак В. В., Ущапівський А.К.	
Динаміка чисельності оленя плямистого (<i>Cervus nippon Temminck</i> , 1838) на території Житомирської області.....	198
Матеюк О. П., Бабурко І. П.	
Аспекти впливу будівельної галузі на довкілля на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Стрійбудмонтаж»	200
Мнюх О. В., Кратасюк Н. В.	
Моніторинг <i>Lilium martagon L.</i> в умовах НПП «Мале Полісся»	203
Морозов А. В.	
До питання вивчення та моніторингу системи «транспортний потік – дорога»	206

Скрипчук П. М., Михальчук М. А., Рибак В. В.
Актуальні аспекти діджиталізації сфери поводження
з відходами у контексті євроінтеграції 210

Стецько Н. П.
Екологічна класифікація якості поверхневих вод
Тернопільської області 212

Шеляг О. П.
Проблеми та перспективи управління популяцією бобра європейського
на території ДП «Володимирецьке лісове господарство» 215

Шумигай І. В., Єгорова Т. М.
Моніторинг та оцінка вмісту важких металів у річці Уж 216

Секція 6

Сучасні інструменти екологічного менеджменту в умовах євроінтеграції

Артамонов Б. Б., Дячук А. О.
Врахування в документах державного планування
деяких особливостей зміни клімату міста Хмельницького 220

Барна І. М.
Громадськість на сторожі екологічної безпеки
у процедурі оцінки впливу на довкілля 223

Богданюк І. В., Крайнов І. П.
Судова екологічна експертиза як інструмент захисту права
на безпечне довкілля 225

Босак П. В.
Сутність та характеристика екологічної стандартизації та сертифікації .. 228

Кобзиста О. П., Михайлова М. Є.
Формування механізму екологічного менеджменту в сучасних умовах .. 230

Ковальчук С. В., Михальчук М. А. Рибак В. В.
Соціо-еколого-економічні аспекти управління рекреаційним
потенціалом Шацького національного природного парку 232

Міронова Н. Г., Артамонов Б. Б., Дзьобан Д. С.
Аналіз реалізації процедури оцінки впливу на довкілля
у Хмельницькій області 235

Царик Л. П., Кузик І. Р.
Децентралізація: виклики та проблеми
екологічного менеджменту територій 237

Секція 7

Сучасні технології природничої освіти

Білецька Г. А., Назарко І. С.

Використання віртуальних лабораторних робіт
під час вивчення навчальної дисципліни «Біохімія» 240

Велесик Т. А., Шостак О. Л.

Особливості використання краєзнавчого принципу
при викладанні географії у профільних класах Рівненської області 243

Гура А. М.

Особливості використання імерсивних технологій
під час вивчення біології 246

Пальчевська О. І., Кратко О. В.

Організація позаурочної та дослідницької роботи школярів
з метою вивчення дендрофлори Кременеччини 248

Тютюнник О. С.

Сучасні освітні технології в навчальному процесі студентів екологів 251

Секція 8

Екологічна освіта для сталого розвитку

Белінська М. М., Сасюк А. В., Сапожнік В. В.

Принципи і напрямки екологічної освіти НПП «Мале Полісся» 254

Галаган О. К., Тригуба О. В.

Створення та розвиток «ЕКОХАБ KREMENETS»
у Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії
ім. Тараса Шевченка 255

Жиглевич О. Б.

Значення еколого-освітньої пізнавальної стежки
у формуванні екологічної компетентності учнів 257

Зібцева О. В.

Ліси як поліфункціональні ландшафти
потребують відповідної підготовки фахівців 260

Ільїнський С. В., Мельник Д. С.

Особливості вивчення орнітофауни зелених зон населених пунктів
під час гурткової роботи 261

Коренєва І. М.

Генеза та сучасне розуміння освіти для сталого розвитку 264

Лико Д. В., Портухай О. І., Суходольська І. Л.

Особливості спеціалізацій освітніх програм
у підготовці сучасних фахівців-екологів 267

Лисак Р. С., Лой Я. В.	
Підвищення рівня екологічної свідомості як вимога сталого розвитку суспільства.....	271
Сасюк А. В., Кратасюк Н. В.	
Науково-дослідна та природоохоронна діяльність в межах НПП «МАЛЕ ПОЛІССЯ» – важлива ланка в екологізації освітнього простору регіону	273
Серія 9	
Актуальні проблеми професійної підготовки вчителів біології та основ здоров'я	
Дем'янчук П. М., Дем'янчук І. П., Шуптар Л. І.	
Аналіз і оцінка первинної захворюваності населення Тернопільської області.....	278
Дух О. І., Цициора Н. І., Кірсанова О. В.	
Формування кліматичної грамотності у студентської молоді	281
Казанішена Н. В., Зінькова І. А., Білецька Г. А.	
Міжпредметні зв'язки на уроках біології	283
Мотяшок Х М., Білецька Г.А.	
Використання інтерактивних технологій на уроках біології	285
Матеюк О.П., Качорець Ю.О.	
Профілактика гіподинамії в умовах дистанційного навчання під час карантину.....	287
Мирна Л. А.	
Науково-методичні засади формування екологічної ключової компетентності в шкільному освітньому процесі	290
Богутська В. В., Скрипник С. В.	
Pedagogical coaching – інструментарій розвитку творчого та креативного майбутнього учителя біології та основ здоров'я	292
Перетятко Ю. С., Скрипник С. В.	
Case study – це learning in action для майбутніх учителів біології та основ здоров'я	296
Степанюк А. В.	
Педагогічне спілкування як засіб організації паритетної суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу	300

Використані джерела

1. Федорова Г. В. Використання біоіндикаційного метода флуктуючої асиметрії листя клена гостролистого (*Acer Platanoides L.*) для оцінки якості середовища населених пунктів / Г. В. Федорова, Ю. Н. Шалоумов // Людина та довкілля. Проблеми неоекології – 2017. – № 3–4(28). – С. 130–137.
2. Дідух Я. П. Основи біоіндикації / Я. П. Дідух. – Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2012. – С. 10.
3. Гаврикова В. С. Біоіндикація урбосередовища за показником флуктуючої асиметрії дерев *Acer Saccharinum L.* / В. С. Гаврикова // Екологіні науки. – 2018. – № 6. – С. 77–81.
4. Скляренко А. В. Оцінювання впливу промислових умов на величину флуктууючої асиметрії листкової пластиинки *Betula pendula* (Запоріжжя) / А. В. Скляренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2019. – Т. 29. – № 6. – С. 54–57.

УДК 502.171:556.53

П. Л. ЦАРИК¹, В. Л. ЦАРИК²

pitertsaryk@gmail.com, carikvldmir5@gmail.com,

¹Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль,

²Тернопільський гідрометеорологічний центр, м. Тернопіль

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У БАСЕЙНІ РІЧКИ ГНІЗНА

Екологічний стан річки, а саме її гідрологічний, гідробіологічний, гідрохімічний та санітарно-біологічний режими залежить від діяльності людини у її долині. Однією з небезпечних причин забруднення річки є поверхнева ерозія, внаслідок якої з природних і освоєних людиною територій, особливо полів змивається ґрунт, гумус, мінеральні та органічні добрива, отрутохімікати тощо. Підраховано що з поверхневим стоком з орної землі змивається 15–25 % внесених на поле добрив і отрутохімікатів.

Часто річкові долини розорюються до річища без відведення водоохоронних зон, відбувається надмірне розорювання верхів'їв річки, зменшення природного регулювання річкового стоку, у річку скидаються неочищені стоки тваринницьких комплексів, промисло-

вих та житлово-комунальних підприємств. Ці проблеми на сьогоднішній день є актуальними для долини р. Гнізни та її приток.

Оптимізаційні заходи передбачатимуть реалізацію ряду підходів, які базуються на методиках О. Ф. Балацького [1], М. Д. Гродзинського та Ю. Одума і враховуватимуть особливості природно-господарської системи річки.

В основу запропонованої моделі покладено принцип рівноваги, паритетного розвитку господарства. Це означає, що використання земельних та інших природних ресурсів і розвиток господарської діяльності на досліджуваній території не повинні погіршувати якості довкілля і стану природних геосистем і геокомпонентів. Оптимізаційні заходи передбачають покращення якості довкілля і формування екологічно безпечної системи природокористування.

Внаслідок надмірно високої та екологічно небезпечної розораності земель річкового басейну (70,6 %) щороку втрачається від 25 до 50 т/га дрібнозему. Розораність орних земель необхідно скоротити в середньому на 19,0 %. Зменшення кількості орних земель відбуватиметься за рахунок вилучення з орного клину сильно еродованих та малопродуктивних земель, які приурочені до схилових місцевостей верхньої і середньої частин річкового басейну. Водночас частина цих земель з крутиною схилу більше 7° рекомендується під заліснення, що сприятиме зростанню лісистості території в середньому до 17,0 %. Інша частина вилучених орних земель з крутиною схилів менше 7° підлягатиме закладанню садів (3,5 %) та залуженню, що дасть можливість довести частку пасовищ і сіножатей до 11,0 %. Проведення таких оптимізаційних заходів сприятиме зростанню частки земель під природними екостабілізаційними угіддями з 17 % до 40,0 %.

Регіональний індекс антропогенної перетвореності ландшафтних систем, розрахований для оптимальної структури землекористування, може розглядатися в якості нормативного регіонального індекса антропогенної перетвореності. Регіональні індекси антропогенної перетвореності розраховані для фактичної, а також для пропонованого варіанту проектованої структури землекористування річкового басейну (див. табл. 1).

Зіставлення цих регіональних індексів з нормативним регіональним індексом антропогенної перетвореності дозволяє дати оцінку ступеня екологічності фактичної і проектованої структур землекористування з точки зору їх наближеності до оптимальної (нормативної) структури.

Таблиця 1 – Регіональні індекси антропогенної перетвореності ландшафтних систем

Види земле-користування	Ранг антропогенної перетвореності	Частка виду землекористування у загальній площі, %			Індекс антропогенної перетвореності		
		Норм.	Факт.	Проект.	Норм.	Факт.	Проект.
Природо-охоронні землі	1	11,0	4,44	9,5	11,0	4,40	9,50
Землі під лісами	2	22,0	9,40	17,0	44,0	18,80	34,0
Землі під пасовищами	3	18,0	8,72	10,0	51,0	26,16	30,0
Землі під сіножатями	4	2,0	0,79	1,0	8,0	3,16	4,0
Багаторічні насадження	5	4,0	1,54	5,0	20,0	5,70	25,0
Орні землі	6	33,0	70,65	51,9	198,0	423,9	311,4
Сільсько-господарська забудова	7	5,5	4,83	5,0	38,5	31,71	35,0
Промислові об'єкти, дороги	8	4,3	0,51	0,5	34,4	4,08	4,0
Землі під відвалами, сміттєзвалищами	9	0,2	0,01	0,1	1,8	0,09	0,9
Всього по регіону	–	100	100	100	404,7	518,00	453,8

Динаміка значення індексу антропогенної перетвореності ландшафтних систем може бути використана в якості узагальнюючої характеристики екологічності проектованих варіантів зміни структури землекористування. У даному випадку регіональний індекс антропогенної перетвореності знижується на 62,2 пункти (з 518,00 до 453,8) за рахунок істотної зміни структури сільсько-господарського землекористування і перерозподілу частини мало-продуктивних і еродованих орніх земель між залісненням, залуженням і закладкою садів, а також за рахунок створення нових за-

повідніх територій. Його відмінність від нормативного регіонального індексу антропогенної перетвореності пояснюється ще відносно високим ступенем розораності території, нижчими за нормативні значення показників залуження, заліснення і заповідності території дослідження.

В систему оптимізаційних заходів нами запропоновано створення басейнової природоохоронної системи, оскільки структура природно-заповідного фонду Гнізни є розбалансованою, більшість об'єктів мають точковий малоплощадний характер, при цьому два загально-зоологічні заказники займають 75 % заповідної площині басейну річки при тому, що вони розташовані на крайній півночі басейну. Перспективним також вбачається створення двох регіональних ландшафтних парків: «Княжий ліс» поблизу Теребовлі та «Збаразькі товтри» неподалік м. Збаража для забезпечення населення рекреаційними ресурсами цілеспрямованого використання [2].

Використані джерела

1. Балацкий О. Ф. Антология экономикической среды. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2007. – 272 с.
2. Царик Л. Долина річки Гнізни в геоекологічному вимірі / Л. Царик, П. Царик, В. Царик // Вісник Тернопільського відділу Українського географічного товариства. – Тернопіль : СМП «Тайп». – № 2 (вип. 2). – 2019. – С. 25–31.

УДК 582.545.12:712.253(477.43)

**М. М. ЦИБУЛЯ¹, Б. Є. ЯКУБЕНКО²,
А. В. САСЮК¹, В. І. КОНЧЕНКО¹, М. М. БЕЛІНСЬКА¹**

marinka-bg111@i.ua,

¹ Національний природний парк «Мале Полісся», м. Ізяслав

² Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СТАН ПОПУЛЯЦІЇ CAREX BOHEMICA SCHREB. НА ТЕРИТОРІЇ НПП «МАЛЕ ПОЛІССЯ»

Територія гідрологічного заказника загальнодержавного значення «Теребіжі», що розташований у кварталі 64 лісництва «Теребіжі» ДП «Славутське лісове господарство», увійшла до заповідної зони НПП «Мале Полісся». Охоронний режим як гідро-